

Een vereenvoudigd en wat er is veranderd

Mr. A.N.L. de Hoogh *

112

* Mr. A.N.L. de Hoogh is
advocaat bij NN Advocaten

1. P.F. Lock, 'De Wet vereenvoudiging en modernisering bewijsrecht; wat er (niet) gaat veranderen', TCR 2024, nr. 3, pag. 67 t/m 79, een themanummer van TvPP (2025-1) met bijdragen van A.W. Jongbloed ('Het vernieuwde bewijsrecht' en 'Lost het nieuwe bewijsrecht de problemen bij het bewijsbeslag op?'), S. Heeroma ('Het vernieuwde bewijsrecht en artikel 22 Rv'), M.J.A.M. Ashman ('De impact van een goede regerechter: Over helderheid en gebrekkigheid van het toepassingsgebied van artikel 24 lid 2 en 22 lid 1 Rv'), J.M. Veldhuis ('Wet vereenvoudiging en modernisering bewijsrecht en de dagvaarding'), M. Huizingh ('Het wie, wat, hoe en wanneer van het nieuwe inzage recht'), M.M. Tak en J.E.V. Bruins ('Een uniform kader voor voorlopige bewijsverrichtingen') A.C.J.M. Seuren ('Het proces-verbaal van constatering, eindelijk een ambtshandeling'), I.I. van Tuyll van Serooskerken & N.A. de Werd, 'Wet vereenvoudiging en modernisering bewijsrecht; een herijking van de weg naar de waarheid', MvV 2024, nr. 11, pag. 364-371 J. Keizer, 'Stille revolutie in het bewijsrecht', L&S 2024, nr. 4 etc. etc.

Het zal de meesten niet zijn ontgaan dat op 1 januari 2025 de Wet vereenvoudiging en modernisering bewijsrecht (hierna: Wvmb) in werking is getreden. De Wvmb beoogt kortweg bij te dragen aan een efficiënt verloop van civiele procedures. Zo is verduidelijkt welke mogelijkheden partijen hebben om vooraf en tijdens een civiele procedure informatie te krijgen en welke ruimte de rechter heeft voor het bespreken van informatie met partijen. Omdat de (komst van de) Wvmb tot dusver weinig aandacht in Verkeersrecht heeft gekregen, verzocht de redactie mij om de belangrijkste onderdelen van deze wet te bespreken. Andere auteurs in andere tijdschriften gingen mij in het afgelopen jaar al voor.¹⁾

Introductie Wvmb

De belangrijkste onderwerpen uit de Wvmb zijn de rol van de rechter, het inzage recht (194-195a Rv), de voorlopige bewijsverrichtingen (194-204 Rv), het getuigen- en deskundigenbewijs tijdens de procedure (163-192 Rv) en het bewijsbeslag en proces-verbaal van constatering (205-207 Rv). Het is goed om te weten dat de regels over de bewijslast(verdeling) zelf niet zijn veranderd. Wat er ook niet is veranderd, is artikel 21 Rv. Aanvankelijk was het voorstel om in artikel 21 lid 2 Rv een preprocesuele bewijs(verzamel)plicht op te nemen. Partijen

gemoderniseerd bewijsrecht:

zouden dan gehouden zijn om voordat de zaak aan de rechter wordt voorgelegd, de gegevens te verzamelen waarover zij redelijkerwijs kunnen beschikken en die redelijkerwijs voorzienbaar van belang zijn voor de beoordeling van het geschil. Dit voorstel stuitte op de nodige kritiek, met name omdat het veel weg had van een Angelsaksische pre-trial discovery en disclosure en het maar de vraag was of dit uiteindelijk in het belang van partijen en de rechtspraak was. Uiteindelijk heeft het voorstel het niet gehaald door het amendement Ellian-Snel-ler waardoor artikel 21 Rv ongewijzigd is gebleven.²⁾ Wat wel een kleine wijziging is, is dat een eisende partij nu verplicht is om in de dagvaarding, als aanzegging, te wijzen op de verplichting van artikel 21 Rv – en overigens ook de werking van 149 Rv – (artikel 111 lid 2 onder m Rv). Verder is het overgangsrecht relevant om te benoemen. De Wvmb is namelijk alleen van toepassing op de procedures die op of na 1 januari 2025 zijn gestart. Als een procedure vóór 1 januari 2025 is gestart, blijft het oude bewijsrecht gelden totdat de procedure bij die instantie is geëindigd (artikel XIIA Wvmb).

Rol van de rechter

Met de modernisering van het procesrecht in 2002 maakte het klassieke uitgangspunt van de lijdelijke rechter al plaats voor een actievere rol van de rechter bij de procesvoering en de waarheidsvinding.³⁾ En die trend wordt met de komst van de Wvmb doorgezet. Volgens de wetgever vraagt effectieve rechtspraak om een actieve houding van de rechter bij de bespreking van het geschil met partijen in plaats van een meer afwachterende houding.⁴⁾ De actievere rol van de rechter komt dan ook enkele keren terug in de Wvmb. De komst van artikel 24 lid 2 Rv is één van de opvallendste nieuwkomers. Met dit lid is de bestaande praktijk wettelijk verankerd dat de rechter bevoegd is om binnen de grenzen van de rechtsstrijd ambtshalve met partijen de grondslag van hun vordering, verzoek of verweer te bespreken. De rechter voert dus de regie om de grondslag zoveel mogelijk in overeenstemming met het materiele recht op tafel te krijgen.⁵⁾ En dat is volgens de wetgever wenselijk omdat dit actief

kan bijdragen aan de materiële waarheidsvinding.⁶⁾ Maar het bespreekbaar maken van de grondslag kent wel zijn grenzen, want het is volgens de wetgever niet de bedoeling dat de rechter gaat meeproceduren. De rechter mag alleen het partijdebat bijsturen. Zo heeft de rechter de ruimte om aan de hand van de stellingen en het overlegde bewijsmateriaal vragen aan partijen te stellen (bijvoorbeeld over bepaalde inconsistenties of onduidelijkheden) en inlichtingen van hen in te winnen.⁷⁾ En de rechter mag ook ambtshalve een beroep of verweer aan de orde stellen, maar alleen als dat in het processuele debat van partijen besloten ligt.⁸⁾ Het ambtshalve aan de orde stellen van een verjaringsverweer of een eigen-schuld-verweer mag dus als daarop impliciet een beroep is gedaan. Is dat niet het geval, dan mag de rechter daarover ook niet beginnen. Verder heeft de rechter met het gewijzigde artikel 22 Rv meer regie en flexibiliteit gekregen bij de beoordeling van de vraag of een weigering van een partij om aan het bevel van de rechter te voldoen of de voorwaarde van beperkte kennisneming door alleen de rechter, gerechtvaardigd is.⁹⁾ Artikel 22 lid 4 t/m 7 Rv bevatten nieuwe procedurevoorschriften voor het omgaan met het verzoek om informatie geheim te mogen houden of alleen met de rechter te mogen delen.

De actievere rol van de rechter komt ook terug in artikel 120 lid 4 en 128 lid 5 Rv. Als een partij namelijk onder het huidige recht niet voldoet aan de substantiëeringsplicht of de bewijsaandragplicht, dan kan de rechter daaraan de gevolgtrekking verbinden die hij geraden acht. Anders dan voorheen mag de rechter dus een sanctie treffen, zoals het bevel om ontbrekende gegevens alsnog in te brengen of een veroordeling in de proceskosten die zijn veroorzaakt door inefficiënt proceduren of door andere vertragingstechnieken (zoals het bewust achterhouden van bepaalde gegevens).¹⁰⁾ Maar dat doet dus vermoeden dat een rechter alleen zal sanctioneren als een partij het echt behoorlijk bont heeft gemaakt. Verder komt de actievere rol ook terug in artikel 166 Rv over het getuigenbewijs en in artikel 196 Rv over de voorlopige bewijsverrichtingen. Deze aspecten bespreek ik in par. 4 en 5.

De actievere rol van de rechter komt enkele keren terug in de Wvmb.

2. Kamerstukken II 2022/23, 35498, nr. 15.
3. Kamerstukken II 2019/20, 35498, nr. 3, p. 11.
4. Kamerstukken II 2019/20, 35498, nr. 3, p. 11.
5. R.H. de Bock, 'Het doel van regievoering en de regiezitting voorlopige bewijsverrichtingen' TvPP 2024-3, pag. 70.
6. Kamerstukken II 2019/20, 35498, nr. 3, p. 11.
7. Kamerstukken II 2019/20, 35498, nr. 3, p. 11 en 34.
8. Kamerstukken II 2019/20, 35498, nr. 3, p. 34.
9. Kamerstukken II 2019/20, 35498, nr. 3, p. 31.
10. Kamerstukken II 2019/20, 35498, nr. 3, p. 38.